קרליבך, ב

בנסיעתי לא"י.

הימים ימי האביב, מה שרגיל אצלנו ה"פלשטינאים", מזג האויר הבהיר התמידי, היה אצלי כמו פלא נוסף לכל הפלאים שבנסיעה כזו מקפצת אותם. - חוליה הראשונה בשלשלת ההפתעות והמראות הבלתי-ראויות עד הנה, היתה הופעת הרי השלג, האלפים האוסטריים, שפתאם, מתוך שדות רחבים, מכוסים רק בירק דק ורך, מזהירים בנגה השמש נראו באפק כמו עננים מוקפאים מוזרים. כי כל שכן שהרכבת הלכה ומתקרבת, גדלו והרבו העננים האלה אך לא נעו ונדו ולא שנו צורתם.

הנה תמונה אחרת. הים התיכון בגוון התכלת ע"י נמל טריעסט. השטח הבלתי-מוגבל משתרע לפנינו חלק כראי ובשקט המצוהל יראה. האניה הלבנה, בת שתי קומות, זה הבית השוחה התמוה שמוכנים ומזומנים אנחנו למסר את נפשנו תחת חסותו במשך שבוע ימים; - הוא שבא לקחת אותנו מאת היבשה הבטוחה, הנכרת לנו, שעליה גדלנו, צמחנו אל העזובה המתנודדת, האי-סופית והאי-יסודית - הנה מונחת לפנינו, ויודעים אנחנו שאם שמנו את רגלנו על מעלותו, אך אז חותכים אנו את החתוך, באה הפרידה. סבלים עם קרונות קטנים מלאים מזודות, שוטרים איטלקיים, פקידי מכס, מלחים רצים אנה והנה וביניהם זרם של יהודים מהגרים, אלה בוכים ואלה צוחקים, מתפרדים משאריהם ורעיהם, נשים מטפלות במזודות ובילדים בחפזון ובהתרגזות עצבני. והנה יוצא מבית-המכס זוג, יהודי זקן ואשתו המקופלטת, בלי לויה ובלי חפצים. רגע הם עומדים, אחר-כך האיש צועד קדימה צעדים מספר, מושיט ידו לאחריו אל אשתו, וככה, כשני ילדים, בלי להביט ימינה או שמאלה, בעינים משתאות ומאירות המביעות: זוהי - היא מובילה אותנו לארץ הקדושה, הם הולכים הלאה, בלי עוד שהיה, כמו ישר אל תוך הגן עדן.

ולא רק העינים שבעו דברים לו פללו, גם לחוש אחר היו הפתעות שמורות. ישבתי על ספון הספינה. תם קול המולת-הלולבת. ולא על המראה הנפלא מאין כמוהו אני אדבר שנותנת העיר המצודה, יפו, ותל-אביב הלבנה על צדה, השכם בבקר כשהשמש שלקראתו נסענו, לוחמת בקרניו עם העננים, ולא על הבשם שעשה המולדת, המעולם לא-ראויה, כי אם על הריח הירק, כבנכל, הבא כמעורב עם הגלים הירוקים-כחלים והרכים. לא ידעתי שהיה עד זמן - פריחת-תפוחי-הזהב ולא אחרת חשבתי, כי הגלים השוטפים את חוף הארץ הברוכה הזאת, נבחנחים הם.

קטעי רעיונות לרגל אוספת הרבנים.

אוספת הרבנים חוץ ממה שהיא מחויבת להתעניין בשאלות האקטואליות [illegible] לא
יתכן אם הישיבות רבות שאין להן פתרון בתוך המחנה ולוואי שישמו [illegible]
אליהם לבו רבניה מאוד ובמאן דב לקיומן על אלה שהלכו מאתנו [illegible]
ברוב פאר והדר. השאלות והתשובות הרצויים לזמן על הפרק

ואם לפי דעתי שאלת החינוך ושאלת חינוך המחנכים אף לא עתה
באה הו שהתקופה המחריבה הציונית הולכת ומסתת הרבה מנפשות
ישראל ומאמא מנהיגי הקהלות בפלק וראויה לחקר בשאלות אלו —
מתי נוקש? - אלו דברים אוחזים על דעתי שאין אני מתבייש למסר
אותם בכתב בשלטונים עקריים ושלך ומחל לעזות פנים שאני
מניח כאוש בין הרים גדולים — לו"ז כבר הגיע הזמן למלא ידי
רבנים ומלומדים חסרי עבודה להוציא לאור ספר הקריאה לנוער
שלומים בבני הספר [illegible] לתורה ולחנוך בביתם בו יבואו
גם תרגומים מהספרות היפה העברית שאין בה משום פגם
יפורסם גם מאמרים ע"ד חיי היהודים ומנהיגיהם בכל מקומות הגולה.
גם דברי "מוסר" קטנים, גם משלים מצויירים בתרגום ובאיור בת
ויפה. גם הערות על פסוקים וכו' וכו' הערך לזה ברור, באשר
שכל המלומדים בכפר ובעיר חסרי טעם וידיעה הם במקצוע זה
ואין להוראתם רבן המסוגל להחיות את "שיעור האמונה". נמצא
שהשיעור יבש ומסר הלמודים ומשעממים התלמידים ואין להם כל
מושג בגבהות היהדות ורוממותה, התורה בפיהם כמושים בלי ציונה ובלי
סבנות הברך, הכפירה וכדו'. הרי אין כל אומה שתניח לה ב"ב הרבה
מהנו להלהיב את הנוער, הן במעשי העבר הן בהווה ואין אנו

VI

משתמשים גם בכל זמן הרגיש אותה בעצמו, כדי ללמד
במה כמה המשפטים יוצאים ומלהיבים את הצעירים ואנו יש
לנו באמת במה להשפיע אלא בנאמן בחיק ידינו?...
ספר-קריאה לכל המדרגות מסודר יפה, צריך י'-

ובהו סדרו: א) ציורים היסטוריים (כתובים בתיאור
יותר מעניין מ"הקודש" ו"המיזרח"
ב) "חרסטומטיה מדין הגבורים"
ג) קובץ ומבחר מדרשים ובאורים מדרשות
הרבנים;
ד) ציור חיי "אוהבי" מכל מקומות תבל;
ה) ארץ-ישראל

לבד יבחר ועד המחוז את הצבורה לבין החברים הרבנים
ואת כל הרבנים יתחייבו ~~שיתחייבו~~ שישתמשו בספר בבתי הכנסת שלהם בעקב
תמצאו בית ההוצאה שלו בדפוסו.
סוף דבר שכל האספה לפנות אל בית המדרש לרבנים (אולי לשכירה)
שלא יתן הביתה הוראה ולא יקבלו משרה רבנות שום מוסמך
חוץ ממי שיעשה את סדר הלמודים ואח"כ שמש בתור "עוזר"
אצל רב אחר, כי צריך יצאו הרבה רבנים לשמש בכהונת הרבנות
מבלי שיש להם די התלמדות מעשית (Praxis) ומסורה
(Tradition) איך להתנהג, איך לפסק, לתקן, לדרש, ללמד,
לבצע ולהכריע.

הספי שיר לגם בשרון און הם יוצגים את הגופנים לבגריא.
המקהלות: להרב המסאיך קצוני עבר בנגנה, מורה, בורגפ ושלית
מצוה סתם. (בערים קטנות יהי' לו עם מי לדבר באידי' זבמאיאן)
והצעיר יבכיש לו יציעות מעשיות ומי שיר לו בשרון הוא
יובחר מקהלה ומי שאין לו הלא כבת יודע הבבר ואות
הלא הפלת יוצ יהי' לסותר ותעני — המסחרו ובית
המזרח יהי' בקשר עם הרבנים ולבשיבה יבחו אליו ושיוגם
יחב באלוו יבין להורות —

עוד דבר: יערכו הרבנים הרצאות (Vorträge) ביחוד בערים
הקטנות בערך: חסר הידיעה בענני היהדות וחסר ברשיים וברשות
שנוצ לא שמעו דבר הלא-צריכין לעורר אותם הלבב ועוררי רחמנות:
ותוספה לענין תבונות וירגישו שמחה לדברי רבו ושתם עוד
בבריא שם ערך רוחני ושתם יהודים ועליהם מוטל החובה לשית
לב לדמו ובכל - פנים חבשות — בוחו יפה ובאים ושומעים (און און
פסיקן, עבודי הבאר לסלפט על נושאים במו „המספר שיר - עולה"
או „השתבות ומטרתה". המספר: ביום אני בבאן ואחר כבאן,
ותלים בקהלות ויספרו את בה היטבו —

בהזדמנות זו הנני [illegible] לי לכתוב מאוד שקבלתי בזמן
תבל בעת שהייתי בשבילי ארצנו, אך גם בזמן הזה לבי [illegible]
שהשגתי [illegible] אני לעורר את המנהיגים, אך רוצה
שהספרים [illegible] הנוסח בפרוש מעלה לספרים [illegible] (בדרך)
שהם [illegible] בפרוש שאולי לא מלאו את תפקידם בהתמדה
כ"כ.

ואם הספר [illegible] גם הוא תכנה להיות לכתב ואני
ספר [illegible] [illegible] — לא [illegible] [illegible].
אפשר שאותם [illegible] [illegible] לחדש [illegible] מה
[illegible] [illegible] שלמדתי אני באמצע [illegible] ובגלל [illegible]
ובחפצי [illegible] לכתוב החבור ספרה [illegible]

[illegible] [illegible] בשלום לך הקרובים והנאמנים
מאד המקדש

בס"ד.

קטע מהרהורים על דברי תורה

פלוג׳ היא בחנוכה אי מותר להשתמש באורה אי לאו. כי יתכן
יש ב׳ מיני אנשים. יש׳ שטבעם של התפעלות כי יש מציאות טובות להשתמש
בהם ויש מי שנראה לו מהפרות והבות אלה ושמחים. והב׳ שמחו שמחה על
שנתגלה מראות כאלו ושבורים ושמחתם להוריות בבני שיאמין בה ושמחי. ובזה פלוג׳.
חד אומר שנס חנוכה הוא להיות ניתנים אלו בבני להשתמש לכה עמו כלפי
אבותן כבשמיא. וחד אומר מותר להיות שמח גם בהנאות הטובות. [illegible]
וירא אלקים וגו׳ ויצא. כ״י שמאו שלוף וניתן נתנה לנו
אין יהיה שניתנה לו כי אם והשתמש בכחו של זה כי נעלה ממנו
והאמונות של התגלות נפשה של מרדן לתורתו. ומהו "וירא אלקים?"
ויצא" זה לשון והתחברות כמאמר (ויצא אלקים פירש״י) זה, וירא אלקים את
מצר של ישראל ויתקבצו לו.-

ושמין זה צריך אני, והשלו והשלמה, של מותם לומר עבר נפשו
עד מאוד. - בתניא: (ברעשתם ד״ו) ויאמר אליו וגו׳ כי אם אשר יהיה מאורך יהא
"יהיה וגו׳ לחת לך את ושורש הבאות להשתמש. ויאמר במה אדע כי אירשנה.
וכי ח״ו אברהם מפקפק והאמונה וכו׳ כי שאל אות, וכי שאל [illegible] ניתן [illegible]ברית
בין הבתרים! ומקשה אם ח״ו לא האמין מה נשאל ומה הועיל הברית! ומועלה וכו׳
ואמרו: אברהם השגחה בגומר: אות וכו׳ להשתמש. ומזה יבואו רק מאוד
לכן ניתנה ונתנה תורה אבי אברהם ובמה "ירש?" ולכן שאל במה אדע, כלו׳
במה אתחבר אלו הרגו אבי׳ כן? לכן נכרתה איתו ברית בין הבתרים
שהוא אות התגלות יתרה בעולם אמין ודע שהוא שהן אותם לחבירו

היינו בהתחברות ארצית. וכה״כ נאמר ל׳ לאוצל״ה את אות השבט של
אבותינו ויורש הנצות ע״י בהתחברות טבעית של ירושה מאב לבן אשר
אך שלשלת הנני על צד השלשלת הירושות ממש, ("אך"), ושלשלתו לא
בברית "ירשה" אותה בדעת. וכו׳.

ויאמין ושלו שלשלתו. לשון שלשלת, חבור כי מרב המתחברות

בו[illegible] מיאון.

ובדרך הסיגות אומרים על ושמעון ויאסור יוסף מרכבתו וכו׳.
כי יוסף נמנו הנצרים. וכן ונאמר אותם אשר שמנו אותם עליון המעלה
גופו עד למדרגה עליונה מאוד. "ויאסור יוסף" הנצרים אוסר את החולים
„מרכבתו" את הגוף שלו, המורכב מד׳ היסודות, אל ישראל אביו"
לאביו שבשמים נתקרבו לא ישראל "גושנה" להגיש לו קרבן עצמו.
ויני לה". שהנצרים אוצפי שמבחו לעלות את המציאות שהנני
ממציאותי כמ״ב אינו מטריח קודם לעלות עצמו. לכן נאמר שיוסף הני לה
בבית הסהר אוצפי שהצורה ושמעון מיותן.

ויוסף הי׳ במצרים" שלמעלו שנת במצרים הי׳ — יוסף. שלו
שנה את שמו כי נעם שהציף קרא לו פרעה אומר לבו של יוסף.

אז ישיר ויאמרו לאמור. כי הנה האזוב אנו רואים דבני צבורים
שלשלו רוח השירה והשירה של המשוררים מיוחדים הי׳ אלו שהמון בנים.
רוח השירה לאמור צבורים שלפני צבורים, להדבות בציבור. ונה ויאמרו — בבני
לאמר, לאמר. (... sagen.)

אין מבל לשראל. הנבין, והנו״ס כמ״ב נמה מבלך של ישראל.

דרוש נאה בענין השירה ובו יתבארו קושיות על אומרי הנ"ל

מוקדש לאדוני אבי שליט"א.

[illegible]: Warum [illegible] die Frage liegt nahe [illegible] אלו כרע לה אז היה ולא הצבירו בקוני ביבשה [illegible] ישראל? [illegible] und [illegible] Frage [illegible], ist das wirklich שירה? - Wir wollen im folgenden eine Antwort auf diese Frage zu begründen suchen. Eine Antwort die lautet: Der Begriff der [illegible] eine שירה

לא נאמרה שירה אלא לעתיד לבוא שנאמר אז ישיר . - - - .

תניא: אמר ר' מאיר מנין לתחיית המתים מן התורה? שנאמר אז ישיר, שר לא נאמר אלא ישיר! [ועוד מצינו במדרש] וכן כסאך מאז משאמרו בני ישראל שירה נתיסדה מלכות הקב"ה ונכון הכסא לעתיד לבוא! [ועוד איתא] אברהם נצל מכבשן האש ולא אמר שירה יצחק מן המאכלת לא אמר שירה וכו' וכו' עד לא אמרו שירה עד שבאו בני ישראל ואמרו שירה שנאמר: אז ישיר משה ובני ישראל"

Die Schwierigkeiten in diesem [illegible] sind, kurz gefasst, folgende: 1.) Wenn wirklich die שירה nur לעתיד לבוא gesagt werden soll, steht aber in der תורה ein Lied wie es gesungen werden wird, als wie von [illegible] gesungenes? - 2.) Sollte wirklich von dem אז ישיר [illegible] ein [illegible] notwendig [illegible] sich folgern lassen? 3.) Was heisst [illegible] bereit seit [illegible] dass sie gesagt hat? Ist denn [illegible], dass früher od. jetzt der [illegible] unbesetzt ist? Was heisst das "Bereitstellen"? 4.) Warum haben in der That [illegible] keine שירה gesagt, trotz der [illegible] die sich [illegible]? -

Es macht sich hier nötig, eine kurze Definition des Begriffes שירה zu geben. - Ein Lied, die poetische Fortsetzung eines Gefühlsausbruches, ist in seiner Natur ein einmalig, von bestimmten Umständen der Örtlichkeit bedingtes Ding. - Wenn [illegible] aus

"איכה ישבה בדד"

21/7 1926 תרפ"ו

ו. [illegible]

ואלה דברי יומני [illegible] יום ט' באב פה עה"ק ירושלים תובב"א.-

הבוקר אור ויצאנו [illegible] מתוך הכנה פנימית ליום האבל הבא. שמענו [illegible] עד חצי היום [illegible] ספרי [illegible] במשנתו [illegible] דברי האגדה על חורבן הבית והעיר. שבתי לביתי, [illegible] סעודת המפסקת [illegible] ביצה באפר [illegible] על הרצפה כבן.- [illegible] כן - כבר [illegible] ערב [illegible] "[illegible]" [illegible] ההמון [illegible] ובתי [illegible] בו [illegible] על בתי המאורה. [illegible] אחת [illegible] היום [illegible] בית [illegible] על [illegible] הבור [illegible]. [illegible] עד [illegible] בכסא.

על [illegible]. [illegible] הכותל [illegible] ועסקו [illegible] באותו, [illegible] הנה [illegible] [illegible] על [illegible] על [illegible] ברעיונות על החורבן [illegible] [illegible] "איכה" [illegible] רבה [illegible] [illegible] מתוך [illegible] [illegible] החורבן [illegible] [illegible] על [illegible] הכנסת [illegible] בכל [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] על הבימה [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] פה עה"ק [illegible] [illegible] החורבן [illegible] על חורבנה. [illegible] [illegible] פה [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] על [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] על [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] עד [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ענינים [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] נהרות בבל."

(הערה: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] סדורי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] כל ימי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] "[illegible]" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] על [illegible] [illegible] [illegible] ([illegible]) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] כ"ה. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] על נהרות בבל [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. כל [illegible] [illegible] [illegible] הכנסת עד [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] "[illegible]" [illegible] [illegible] על [illegible] [illegible] על [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ערבים [illegible] [illegible] [illegible] המקום [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] על חוה"ב. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] את ה"[illegible]" [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] על [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] "[illegible]" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ([illegible]) [illegible] [illegible] על [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] בהתאספם [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ירושלים

ובערב. הגענו אל עמק השקט ומורדות צלעו והשקעה רחוקים מעוברי דרך ומטיילים עוברים ומשתפשפים לראות עמק המון אונים.
ואז ראינו את המסגד של ה"י הגבוה. שמו לב אנשים מתרפקים על יופיו ועל (עצבים) רחוקים. מתפרצים אנחות וצעקות מפיהם
מרימים עיניהם, ובפיהם על התמונה אשר שם ה'. ממש כמו נהר הנמלט על גדותיו כן מראה העמק. כמו שלא מימיו הומים
ירושלים [illegible]
ונוהרים ברגש מזבחו. כמו"כ גם אלו מתנגשים בן ורגש ירושלים שאבים על אודות הרב' כמו שמוטים ומתגעגעים כמו מסיסה ר"ל.
ומה "ירושלים" מימי כבוש י"ט"ו אשר רק בין אותו הרגע עומדים. על דבר העמק, מספרים בו ובהלל בו. צריך לנו ולהם
צריך לנו וצרים לעמק. וכרוב ויר שלו יקרה. --

קרבת הירושה שאלת"ל ויען אשר עבר על הכותל הביאו. קהלו ואבל העמק ובין גם יחד הלמודו שלנו עיני מים במונה.
אמרנו תרגן חמת ויתרן המשוררים עד עלות השחר. והתקוטטו בני מנהרת המפלגו ואמרו קינות עד שלש 10 לפני הצה"ריים. אז"א
ה' כל אותה הדת לבוז מן העמק אף כחוט השערה. גם קנאת עמם ושבו שחק לפני ב"ה. -- מה אומר ומה אדבר! כן
לא כל הימים דיו וכו'. אין אני מספיק לתאר לך אף מעלה מן המעלות מהמעלה הגדולה שבינינו אין כען כגבול בשלשה א. הבני
דברים נוראים היתה לנו בו יחד והשתפכות הנפש ואבל ובכי כיאות שלנו לעמק. אותם שלה היה אומר: שלמה"ג! לאהב שבלו לו
[illegible] אהבין ר"ל ובאו לא יכל להלשין בשלשה את גבל ראשון שערה. הוא ורואה אותי שוכב על האדמה ונשמה אין בו ומתפרץ בבכי ואומר
עכשיו יוצא אני שמבל דברי מנשלו. -- כן אני ע"י מעמק הרב' היום האחרון.
בשלש 10 שלנו הבית ונוז הרגשתי שהושג ההתגעגעות הגדולה שמורה כל השלשה לא יכלתי לנשא את הלבי והבחנתי ששלט
אבל הב"ח. כי אז קולה ביתם על הדלקה מרב השלשלת. כן שלמתי עוד עד חצי היום ועסקתי בלמוד של דברים המותרים עד שהגיע
הזמן להניח להניח תפילין ולשבתי וישנתי עד לפנות ערב. - כי חלש מאוד מאוד הייתי עד להתפשט.

בהגיעה למכתבך אני מודה תודה לעצמי שלא להשיב על יגוני אשר השגת אותי בקבל רשם על מהברות אשר
כמבקר רבן סובבים אותך, אוהבי יקרי. אין דעתי נוחה מזה שאתם עוד לא עשיתם במידי דבות אבל הארץ מבוססת. ואף גם אובן שאחריות
גדולה בקבלה מונחת על צוארך הב"נ מסופקני אם המצות עוד לא נגדשה הסאה של שמע הרפתני ואיני מבין. אולי יוטב לך יותר בהתאם
לשבת הנה ישיו, בדבורת הם האופן שהמ' אוהבים בגלוי. דעו הם וידבהו, יצאו שאין להתקשר אתם וידברו מהלכם מאוד דברים
שאין דעת חכמים יכול להיות נוחה מהם. מוטב להתחבר עם הלמדנים או עם בני הגונבה. וטוב מזה ומזה יציאה מהעיר לעיר
אחרת, שם ינוחו רבונך על משכבותם, אין מפריע.
איך שני טומפסוסע כסני הבלב ומי יאמר לו מה תעשה?
ספק [illegible]
לכן נאמר שאין דבר ואין תקוה ניצב בפלט אם שפסע גאונינו הבין כבת מה לפלוגתא אומר
תוקפים
הישלמה. והרי זה לכן שלא עוד בבה"נ תפוסים היינו כמו אבותינו שקדמו לנו, ואף גם הכן בהיותם הארץ אויביהם רק
נב. שסתם מאותם שלנו, לא היינו מסופקים כלל בזה נב, תהלה ישתבח אותו.-

וכה דברי המוהר"ן ברסלב.

„ - - אפיקורסות גדולה הולך בעולם. וכן סיפר כמה פעמים שהולך אפיקורסות גדולה ונמשכת בעולם. ואו"ב כי רבוי שבל ואחר ישראל ויחוס על עצמו להשאר עוד חזק באמונתו. ובאמת אעפ"י שאני מודיע את זה מקודם. אעפ"כ יהי' נסיון גדול. ורבים יכשלו. אך אעפ"כ אני מודיע את זאת מקודם לאותם מעט הכשרים שישארו חזק ויחזיקו עצמם באמונתם. ובודאי יהי' להם מלחמות גדולות. בכוחם, שמע יהי' להם למי שיש נפש להתחזק ולהתאמץ זמן רב כשידעו שכבר דיברו מזה מקודם-

ונאמר עוד: יהי' זמן שמי שיהי' איש כשר פשוט יהי' זה חידוש גדול כ"כ כמו הבעש"ט בזמנו-"

לכאורה כיון אנו להתחלת הגאולה שהבורא סימני חזיק ביום-

אויף פרייטאג, 2טען דעצעמבער

דר. עזריאל קארלעבאך:

א י י ע ר ס ע ר ט י פ י ק א ט
-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-: -:-:-:-:-:-:

/ אבריעף קיין דייטשלאנד /

בעטסט מיך, ליעבער פריינד, איך זאל דיר שיקען אסערטיפיקאט. און, פרעגסט דו, וואס איז דאס אזעלכעס - אסערטיפיקאט? -

האסט עס, אלזא, נישט געוואוסט. געהערט רעדען וועגען דעם, נאטירליך, פערשטאנען זיין בעדייט, אבער מעהר גענויער דערמיט זיך נישט אינטערעסירט. ביז - מען האט דיך, דיין טאטע און מאמע, דיין ברודער און שוועסטער, פון שטוב ארויסגעשלעפט, אין גאס אריינגעשליידערט, בערויבט, צעשלאגען, אין תפיסה איינגעזעצט. איצט טעלעגראפירסט דו, שרייסט, שרייבסט - אסערטיפיקאט.

אסערטיפיקאט, מיין פריינד, איז אן ענגליש ווארט. בעשטעטיגונג איז דער טייטש דערפון. יעדעס שטיקעל פאפיר אין ענגלאנד, אייגענטליך, הייסט אזוי. ווייל אלסדינג, וואס איז אמטליך, הויבט זיך אן מיט דער פארמולא: "דיס איז" - "סט סערטיפייד" - כדי צו בעשטעטיגען... / דאס

נאר אויב דו פרעגסט מיך, וואס פארא שייכות דאס האט מיט ד י ר, - איז מיר באמת שווער, דיר צו ענטפערן. ווייל דו רעדסט, זעהסט דו, פערשטעה איך שוין אליין אויך נישט. וואס איז דא פערהאן וואס צו בעשטעטיגען? - אז דו ביסט אנ'איד? - צו איז דערויף נישט גענוג בעשטעטיגונג דיין פנים, דיין בליק, דיינע אין קייטען געשמידטע הענט, דיינע בעשפיגענע קליידער; [illegible] פון מיליאנען לאפיטוטען ארום דיר - צו שטעהט נישט אדורלט, אגאנצע וועלט און טייטעלט אויף מיט'ן פינגער און שרייט און וויאעט און בורטשעט: איד, איד, איד ? - ווירקליך נישט צו בענעהמען, נאך וואס מען דארף דערויף נאך אפאפיר. דורכט זיך, קיינער ליקענט עס דאך נישט.

אדער " דאס איז כדי צו בעשטעטיגען", אז ארץ=ישראל איז דיין לאנד, דיין היים, דיין אדרעס, דער איינאיינציגער וואס דו האסט? - ווער ווייס עס נישט? - אונבאוואוסט איז דער היינטיגער וועלט וויסען נישט וואו אונגארן איז, טשעכען, וואו טשעכיען ליעגט, עס האט נאך מיט קנאפע צוויי דורות צוריק קיינער נישט געוואוסט, וואו אויף דער מאפע ס'געפינט זיך אדייטשלאנד און וואס דאס איז אדייטש, ארץ עס מיט עטליכע הונדערט יאהר צוריק קיין ענגלאנד אלס אהיים פון ענגלענדער נאך נישט געווען, אבער - ארץ=ישראל? - זינט מענשען געדענקען, זינט לענדער ווערען פערצייכענט און פעלקער האבען נעמען איז איז [illegible] קיין קינד אין וויעג נישט געלעגען, קיין אינגעל אין שול נישט געגאנגען, קיין זקן אין קאטציאל נישט געזעסען, וואס האט נישט געוואוסט און געהערט כסדר אין ליעדער און [illegible] מעשיות ארץ לעקציעס אז - דו, איד, ביסט פון ארץ=ישראל און ארץ=ישראל איז פון דיר.

דערויף ארויסנעהמען אפאפיר פון אסעקרעטאר אין אקאנסולאט? - ד א ס "בעשטעטיגען"? - ס'לעגט זיך נישט אויפ'ן שכל.

- / -

אמאל, דאס איז אמת, האט אזעלכע בעשטעטיגונגען בעדארפט צו האבען. איז נישט דיין, נישט דיינע טאטע=מאמעס, נישט דיינע ברודער=שוועסטערס צייטען געווען אזא קלארע און אלגעמיין בעוואוסטע זאך. געווען אפילו, אויב איך האב נישט קיין טעות, עטליכע קרובים אין דער משפחה, וואס האבען עס אליין געפרובט ליקענען.

און אויך דער צובונד צו ארץ=ישראל איז נישט געווען אזא זעלבסטפערשטענדליכער ענין. ביסט טאקי אלע יאהרען געווען אנאציאנאלער איד, אציוניסט - נאר וואס פארא ציוניסט איז אזא, וואס רעדט זיך אליין, אז ער אליין קען זיצען אין חוץ=לארץ? האט עס אפילו געהייסען, אויב נישט אלס קיין בעשטעטיגונג, איז אלס א - לעגיטימאציע, דאס מען וויל פאהרען, איז גרייט צו פאהרען און דער עיקר, אז מען האט א ר ע כ ט צו פאהרען. ווייל אין יענע צייטען איז עס נאך אין דער וועלט גע-

וועך אידענטיש – רעכט און פאפיר. אויפגעשריבענע, אונטערגעשריבענע
זאכען זענען געווען פאקטען, שטארקע פאקטען, פאר וועלכע די ווירקליכקייט האט זיך
דרך=ארץ'דיגע געבויגען. און דאס ר ע כ ט אגעוויסע זאך צו טהון איז געווען.
דער ערשטער בעדינג אידער מען איז גאר צוגעטרעטען, זי צו טהון.
אויך איז עס, ווי דו געדענקסט נאך אפשר, געווען אזוי, אז ביי איין גע-
ווייסער מאכט, איין איינסטאנץ, אין האנט געלעגען דאס רעכט, אשטייגער,
אגרויסע סומע געלד ביי אנדערן. זי האט צעטיילט. דאס גרויסע רעכט אויף
קליינע רעכטעלעך, פריווילעגיעס. אליין אויף דער אונבע-
גרעניצטקייט פון איהר מאכט מוותר געווען און זיך צעשאנקען צווי-
שען גוטע פריינד, ארימעלייט, גלאט נצרכים. „ערלויבענישען" האט מען גערופען די
קליינע קופערנע מטבעות, וואס מען האט דעם איינצעלנעם יחיד צוגעווארפען פון דעם
ריעזיגען מיליאניגען אוצר "רעכט".
און הגם, אין תוך, איז דאך דאס געווען אנדבה און נישט מעהר – דאך האט
יעדער איינער, ווי דער שטייגער, וואס האט נאר אזא בידנע-קאפיקע געהאט געקרי-
גען צוגעטיילט, זיך פאר אגאנצען גביר געהאלטען, אשותף אינ'ם גרויסע
אוצר פון רעכט און מאכט, אבירגער,
א בעל=הבית, א – כשר'ער מענש. און
איז א אנ'ערולה געשעהן, האט ער זיך
שטארק אנגעביי זערט, זיין פאפירעל, זיין ליצענץ, זיין "בעשטעטיגונג"
פון בוזעם=קעשענע ארויסגעכאפט און אנגעוויזען: נאט, זעהט מיט וועמען איהר האט
צו טהון! און זאגאר כוליגאנעס פלעגען דא זיך איבערשרעקען, בעטען ענטשולדי-
גען און זיך צוריקציהען.
נאר דאס אלץ, ווייסט דו דאך, זענען מעשיות פון פארצייטענס.
שבין איבסטאנץ, וואס האט אמאל, אזוי אונדערשעפליך
פיעל רעכט געהאט, האט איהר גאנץ פערמעגען, טיילווייז צוליעב בטלנות, טיילווייז
אין נארישע מינכענער שפעקולאציעס פערלוירען, א יורד, אליין אנ'
ארימאן, וואס בעט פריווילעגיעס און קריעגט זיי נישט. און במילא שרעקט קיינער
שוין פאר קיין און שעהן געדרוקטע הכשרים זיך נישט איבער.
מעהר געהט נישט דאס פאפיר און דאס רעכט פאר'ן שאפען פון
אפאקט.
מען האט איבערגעדרעהט דעם סדר: פריהער שאפט מען דעם פאקט
און דערנאך ווערט דער געשעהענער פאקט אין אפייערליך פאפיר אנערקענט אלס דאס –
רעכט.
לייען צייטונגען, הער ראדיא, גיב אקוק אין אטלאס – וועסט דו עס זעהן.

– / –

אויב דו פרעגסט מיך דעריבער, וואס ס'איז היינטיגע צייטען
דער סערטיפיקאט צו קומען קיין ארץ=ישראל, –
האב איך פאר דיר נישט קיין אנדער ענטפער, נאר דאס:
– דיין אויסגעביילטער רוקען איז דיין סערטיפיקאט. דיין צעמזיק'ט פנים,
דיין געקייטע האנט, דיין צעריסען קלייד. די אומשולדיגע צופה'לעך אויף דיינע
ארימס זענען דיין וויזא, די טרעהרען פון דיין פרוי, דאס געשריי פון דיין געקנעכ-
טען ברודער. דיין צעראבעוועט געוועלב איז דיין
פאס, דיין צעבראכען מעבעל, דיין פערברענט הויז.
לעגיטימאציע

די ארעסט=בעפעהלען פון דער געסטאפא, די קאנפיסקאציע=
צירקולארען פונ'ם גענעראל געהרינג, די טויטען=בעשייניגונגען פון דער היטלער=
יוגענד.
ס'לעגיטימירען אונז די חורבות פון אונזער לעבען. די דויכיגע רעשטלעך פון
אונזערע בתי=מדרש, די צעריסענע פארמעטען פון אונזערע ספרי=תורה, די צעריבענע
שטיינער פון אונזערע קהל'שע בנינים. ס'לעגיטימירען אונז די פון זיבען ארבגע-
גאנגענע ווייבער אין די גאסען, די בלינדע, וואס בלאנדשען אין די וועלדער, די
שטומע, וואס קייהען די גרעזער אינ'ם קיינעמס=לאנד ביי די גרעניצען.

ס׳זענען דורות, ווער מיר זענען און וואר [illegible] וואנען מיר זענען אויף [illegible] – גאטס שטיפקינדער
געהן, מיר מוזען געהן, מיר וועלען געהן. / די געשוואלענע וואונדען אויף אונזערע
קערפערס, די בלייבקייט פון אונזערע אויסגעטריקענטע ליפען, אויף טויט=שרעק פון
אונזערע אויגען, זיין ציטער אין אונזערע הענט. ס׳איז פארצייכנט פון וואנען מיר קומען מיט די
[illegible]
גומי=שטעקענס פון די כוליגאנעס, די ביקסען=שאסען פון די ברוינע בעסטיעס, די
קוילען=וואַרפער=ווידערקול איבער אונזערע קעפּ.

ס׳איז אונטערגעחתמ׳עט מיט בלוט. ס׳טראגט דאטעס, היסטארישע, קיינמאל נישט
פערגעסענע. ס׳זענען געווען עדות הימעל און ערד, זיעבציג פעלקער, גרויסע און
קליינע, וואס זענען געשטאנען דערביי, געקוקט און געשוויגען.

ס׳איז ס׳ביכעל מיט שטאהל און אייזען פערמאכטע גרעניצען פון
אלע ארומיגע שטאאטען אז ערגעץ אנדערש אחוץ קיין ארץ=ישראל קענען מיר נישט
געהן. ס׳איז [illegible]
הונדערטער "אויסלענדער=געזעצען" פון צעהנדליגער פארלאמענטען,
ס׳איז דעריבער געווארען אבגעשטעמפּט און ס׳איז איינשטימיג
אנגענומען געווארען און פערצייכנט פאר די קומענדיגע דורות, – אז קיינער, קיינער
וועט אונז נישט ארייגלאזען, נאר ארץ=ישראל:

דאס, ליעבער פריינד, איז דער סערטיפיקאט.

– / –

דערמיט, האסט דו מורא, קען מען נישט פאהרען? –

אמת, דער יחיד – נישט. אבער אלע אינאיינעם, די הונדערטער=טויזענדער
די גאנצע גרויסע מאסע – יא, בפירוש יא.

נאר מוט. סיי=ווי – וואס האט איהר צו פערליערען? – נאר אויפגעהויבען זיך און
געגאנגען אין איין גרויסער פראצעסיע. און געוויזען ביי די גרעניצען די
געשענדעטע לייבער, צעשטערטע גייסטער, פערלאפענע
אויגען, אבגעהאקטע הענט, אונטערגעבראכענע פיס, פעריתומ׳טע קינדער,
פערעלענטע מאמעס. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

געשטעלט זיך, יציאת=מצרים׳דיג, די צעהנדליגער טויזענדער אויפ׳ן שליאך. גע-
דיכט איינער נעבען צווייטען, קיין אנדער ווארימקייט וועט איהר נישט האבען. און
געגאנגען וואו די אויגען טראגען, צום גרעניץ פון אמערב׳דיגען לאנד צו.
און לעגיטימירט זיך מיט א ייער סערטיפיקאט. און געבעטען נישט מעהר, ווי
אדורכצוגעהן יענץ לאנד, צו אשיף, קיין ארץ=ישראל צו. און וועט איהר זיך וואלגער
ן און וועט נאצי אייך וועלען צוריקיאגען און וועט דער גרעניץ פאר אייך היינט און
מארגען זיך נישט עפענען – וואס מעהר איהר וועט זיין, וואס מעהר וועלען דאך מו-
זען איבערבלייבען. און וואס שטארקער איהר וועט וועלען, וואס גרינגער וועלען
די גלגולים זיין. נאטירלין: נישט מיט יענע

צו מען וועט דערנאך ארייגלאזען קיין ארץ=ישראל? – [illegible]
[illegible] סערטיפיקאטען פאר קאפּיטאליסטען פון
טויזענד פונט און מעהר, פאר מענשען מיט אפאך אין האנט און אנדערע קוואליפיקאצי-
עס. נישטא מעהר. אבער א ייער ע סערטי-
פיקאטען האבען זיך נאך נישט אויסגעלאזט. אך, וואלטען זיי יאזוי נישט געווען זיי / האבען
ווי זיי זענען. און א ייער ע קוואליפיקאציעס וועלען נישט קאָנטעסטיאנירט. זיי זיך אויס
ווייזט און מיר וועלען זעהן, צו ענגלישע קוילען=וואַרפער וועלען זיך אנשטעלען געלאזט,
אויף ווייבער און קינדער פון היטלער=לאנד.

וואס צו טהון אין ארץ=ישראל? – צו קומען אין אויסגעשטרעקטע ברידערליכע
ארימס ארייך. צו בויען דאס לאנד מיט זיי אינאיינעם. מיט קרבנות, אודאי, אבער
אויך מיט – ברידער, פאר ברידער, פאר זיך.

און לעגאליזירען? – לעגאליזירען וועט אייך די – געשיכטע, די המסטאריע פון
פאלק.

[illegible]

[illegible] נא-
טירליך, [illegible] נאר פאר [illegible], ווער ס׳האט עפּעס=וואס צו פערליערען אין
[illegible]
[illegible]

א וועלט אזוי גרויס געווען, שרייבסט דו, געווען איז ענג דיר

דו וואלטסט אטרייסט אומוט=ווארט

מיטגעבען אויף דיין וועג. איך האב געזוכט און׳ - נישט געפונען. איך האב געניטשערט
אין אלטע ביכער - בלאס, מיין פריינד, שוואך און אקיבדערשפיעלכעל אקעגען דעם, וו
איהר געהט אדורך. איך האב געלייענט כראניקען פון די שפאנישע ארויסגעטריבענע -
אידישע פאעמעס אקעגען די בריעף, וואס קומען דא אן פון דייטשלאנד.

נאר עטליכע ווערטער ביאליקס, עטליכע זאצען, שאלען מיר כסדר אין די אויערן,
האמערן מיר אין קאפ, צעטרייבערן מיר די נעכט, - אפשר וועלן זיי אויך דיר אין
די בלוטען. אט זענען זיי:

- נישט דערגאנגען, נישט דערעסען, נישט דערארט און נישט דערלעבט, - וואס זשע
זארגסט איהר? - ווי די אדלערס הויבט זיך פלוצים אויף און שוועבט: איבער גאנצע בער
מיט צרות, איבער ימים כויט און פיין, - טראגט זיך מיט פערמאכטע אויגען, זאל זיין
דארטען, וואס זאל זיין - - -

און:

- נישט קיין טאטען, נישט קיין מאמען, נישט קיין גואל, נישט קיין פריינד, -
וואס זשע ווארט איהר? - כל ישראל, אלע זענען ברידער היינט. אלע, אלע איינגעשלאסע
אין איין גרויסען פעסטען רינג, איינגעפלאכטען בערד און לאקען, שיך און זאקען, אל
און יונג - - -

אדער:

- נישט קיין טראפען צום דערקוויקען, ארויסגעטריקענט ווי אקוואל. - וואס זשע
דארשט איהר? - נעהמט דעם בעכער, גיסט איהם אן מיט גרינער גאל. ארויסגעזופט און
נישט פערקרימט זיך, נישט קיין ציטער אין די הענט, זאל אקרענק דער שונא ווייסען,
וואס אין הארצען בראט און ברענט - - -

און צום סוף:

- נישט קיין יושר נישט קיין אמת, נישט קיין רחמים, נישט קיין דין? - נו, איז
וואס? דאס רעדעל דרעהט זיך, אהן אציעל און אהן אזין. קומט זשע, זייט אראד אין
רעדעל, דרעהט זיך, דרעהט זיך, נאך און נאך - אב פון וועג זאל יעדער גרעניץ,
אב פון האלז זאל יעדער יאך, - - -

הפקר, הפקר, אלץ איז הפקר,
ווי ס׳איז הפקר אונזער בלוט.
אכפרה הונדערט וועלטען
פאר איין שעה פון זינד און מוט!

דר. עזריאל קארלעבאך: אויף זונטאג, 4טען דעצעמבער

די וועגען פון ארץ=ישראל -
:-

אהן אראבער
:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

ארויס א פעראנדערונג אזא:

- ביינאכט איז איינגעגאנגען נישטא קיין פערקעהר אין לאנד. פון זעקס אזייגער אן - ליידיג, פוסט, שטיל. נישט קיין אויטאס, נישט קיין וועגענער, נישט קיין פוס=וואנדערער. נישט אויף די שאסעען, נישט אויף די בארג=וועגן. און פאקט מען אייבעם, ווערען קיין גרויסע צערעמאניעס נישט געמאכט און - מען שיסט.

איז ביי אידען אויפגעגאנגען אדערלייפשטעלונג. מען האט אבגעשטעלט: ענדליך אשארפער מאסטיסעל. מעהר, הייסט עס, וועלען שוין ביינאכט קיין איבערפאלען אויף אידישע קאלאניעס נישט קענען זיין. מעהר ווערט מען ביינאכט קיין דראהטען פון טעלעפאן און עלעקטריציטעט נישט איבערשניידען, קיין באמבעס נישט ווארפען, קיין פלאנטאציעס נישט אויסרייסען. קיין הויזער נישט אונטערמינירען. אי - ביינאכט? ביינאכט זענען טיי=ווי קיין גרויסע ארגאניזירטע איבערפאלען קיינמאל נישט מעגליך געווען. אידישע וואך=פאסטענס האבען דערזעהן פונדערווייטענס, באנדעס קענען נישט דערנעהנטערן זיך צו ישובים אין גרעסערע גרופעס און איינצעלנע אטענטאטער מאכען, באטיידליך, מורא.

זענען אזוי עטליכע וואכען און - מען האט זיך ענטשוידעט. אמת, אביסעל שטילער געווארען, אבער פון אויפהערען איז נאך גאר ווייט. מען שיסט פונקט אזוי ווי פריהער ביינאכט, נאר איצט אביסעל מעהר אין דער נאהענט פון די שטעדט, אין די בערג. און וואס שייך די איבערפאלען אויף איינצעלנע פאסאזשירן - קומען זיי איצט פאר בעטאג. פריהער איז דע געפעהרליכסטע שעה געווען זעקס נאכמיטאג, בין=השמשות פארנאכט, - איז איצט די געפעהרליכסטע שעה געווארען זעקס אינדערפריה, בין=השמשות פארטאג. איינצעלנע מילך=הענדלער, גרינווארג=סוחרים, ארבעטער אויפ'ן וועג צום פעלד פאלען אלס קרבנות כמעט אינדערזעלבער צאהל וואס פריהער.

- / -

איז ארויס א צווייטע פעראנדערונג:

- אויף ביינאכט טארען אויטאס נישט פאהרען, סיידען לויט אספעציעלער ערלויבעניש פון מיליטער. קיינער נישט, ווער עס זאל נישט זיין. און מיליטער וואס געבען פעסער נאר פאר גרויסער נסיעות, וועט אונטערזוכען יעדען פאל פאר זיך, וועט פאדערן רעקאמאנדאציעס פון פאליציי, פון דיסטריקט=קאמיסאריאט און נאך. צומאל קיין בענזין וועט מען די שאפערען נישט פערקויפען אהן דעם.

האבען אידען פריש האפנונג געשעפט: ס'הייסט, אז מעהר וועלען קיין טעראריסטען בכלל זיך נישט געפינען אויף די וועגען, נישט קענען ריהרען זיך פון די ערטער. אונמעגליך, צו טראנספארטירען וואפען, צו איבערשיקען באנדיטען און באנדיטען=אפיצירען פון איין ארט צום צווייטען, סיגנאליזירען דאס אנקומען פון מיליטער, ענטלויפען, בעהאלטען זיך. די וועגען וועלען שוין אלזא פון איצט אן זיין זיכערע.

נאר עס זענען אדורך עטליכע וואכען און הגם ס'איז ווידער אמאל מיט א סך מעהר שפיל געווארען, איז עס דאך פון אבשטעלען דעם טעראר נאך גאנץ ווייט. ס'פאלען שוין נישט אזוי פיעל קרבנות אויף די וועגען, אבער דאך געהט כמעט נישט אדורך קיין איין טאג אהן אשווארץ טעהמעל אין די ציישונגען. און די מארדען געשעהן ווייט נישט אין די געמישטע שטעדט, אין זייערע קרייזען, אויף וועלכע די נייע רעגולאציעס זענען נישט חל. גיין, אויף דארטען, וואו די נייע פעראדנונגען האבען געדארפט צוריקשטעלען די פולשטענדיגע זיכערקייט - געשעהן נאך אלץ איבערפאלען.

און דער עיקר: טאגטעגליך און נאכטנעכטליך, - אזוי געבען איבער אידישע מומחים דערויף - ווערען ארייגעפיהרט וואפען קיין ארץ=ישראל. הגם יעדער שאפער ווערט קאנטראלירט פאר'ן פאהרען און בעת'ן פאהרען. הגם קיין איין פאסאזשיר קען אין קיין אויטא אהן אספעציעלער ערלויבעניש, אהן אבעזונדערער אונטערזוכונג, זיך נישט איינזעצען.

- / -

וואדום עס איז די טבע פון אזעלכע פעראדנונגען, אז זיי זענען חל קודם כל אויף די יעניגע, וועמען מען מיינט - נישט.

גרייזגרויע אלטע אידען, וואס ווילען פאהרען פון תל=אביב צום כותל=מערבי אדער צו דער מאמע רחל'ס קבר - זיי ריהרען זיך נישט אהן דער ספעציעלער "ערלויבעניש פון גענעראל=קאמאנדיר פון די טרופען=כוחות פון זיין מאיעסטעט אין פאלעסטינא." יונגע בחורים אין א

קבוצה,וואס דארפען אין שטאדט זיך משתדל זיין וועגען אסערטיפיקאט פאר אב׳אומגליקליכען
דייטשען קרוב - זיי׳נעהמען פריהער ארויס אזא פאס.

און ס׳קומט ווייט ניט אן גרינג. פריהער דארף מען אוועק ערגעץ נעהמען אפארמולאר,
דאן אין פאליציי=סטאציע פון קווארטאל. דארטען ווערט בעשטעטיגט,אז מען וואוינט דא און
דארטען,און ערשט דערנאך - צום פאליציי=אגענטער. דארטען שטעהט מען אין אלאנגער שורה,ביז
וואנען מען קומט צו צום העכערען פאליציי=אפיציר און מען דערלאנגט איהם ווידער די פא-
פירען און ער דארף ווידער אריבערגעהן און בעשטעטיגען. ס׳געדויערט. מען מוז קומען דעם
אנדערען טאג און דאן ענדליך האלט מען אפאפיר מיט אבילד און אב׳אונטערשריפט פון פאליציי,
אז מען איז כשר בדרך כלל. אבער צו וועגען פאהרען קומט עס נאך ניטאס.

דערנאך בעהמט מען געהן צום דיסטריקט=קאמיסאר קריגען אצווייטס פארמולאר. דערמיט לאזט
מען זיך צו אב׳אדוואקאט אדער אב׳אנדער בעגלויביגטען מענש,בעשטעטיגען,אז מען איז דער און
דער,די פאטאגראפיע איז ריכטיג,די חתימה איז אין ארדנונג און אזוי ווייטער. און דערמיט
געהט מען ארויסבעקומען אב׳אלגעמיינעם אידענטיטעט=פאס. ווידער אלאנגער אנאנעק,ווידער
שעה׳ן איידער מען קומט אן,ווידער פאטאגראפיעס,מעסטען די גרויס,פעסטשטעלען די פערזאנא-
ליען און ווידער - קום צו געהן מארגען. דאן ענדליך בעקומט מען ארויס דעם אידענטיטעט=
פאפיר. אבער ביי פאהרען האלט עס נאך ניטט.

ווארום ערשט ווען מען שטעלט זיך אוועק פונדאסניי אין אב׳ענדלאזען אנאנעק - ערשט
דאמאלסט קומט מען צו צום אמת׳ען בעל=הבית,צום מיליטער. ביז איצט האט מען געהאט צו טון
מיט אידען און ערשט די ענגלענדער געבען ארויס אויפ׳ן סמך פון אידענטיטעט=פאס און פון
פאליציי=רעקאמענדאציע די ערלויבעניש צו פאהרען. און ניט יעדען איינעם געבען זיי ארויס
צו פאהרען אומעטום. נאר וואו ס׳איז אנגעדייטעט נויטיג און ווידער אמאל נאך אלאנגער
פראצעדור.

אלץ,נאטירליך,איז שרעקליך דעצענטראליזירט. זאכען,וואס וואלטען געקענט ווע-
רען ערלעדיגט אויף איין ארט,זענען צעזייט איבער דער גאנצער שטאדט. און האט מען דא
בעענדיגט,קומט מען,ווי דער טייגער,אויפ׳ן צווייטען אמט און בעזיגט עס - פערמאכט. און
קומט מען אויפ׳ן אנדערען טאג און דערוואוסט זיך ענדליך - ווערט די ביטע אנגענומען אבער
נאך ווייט ניט ערלעדיגט און מען דארף קומען נאכאמאל. אגאנצער ירידה געוואוען ארום די
אמטען: פאטאגראפען דרעהען זיך,אקאפע=הויז לייזט,אינגלעך שטעהן פאר עטליכע גראשענס אין
דער שורה,דער ס׳האט זיך בעזארגט מיט אשוחד,דער ס׳ליעגט בעת מעשה איבער גאנצע רא-
מאנען,אבער - רוהיג,שטיל,פרום. אידען שטעהן מיט אוואונדערליכער רוה און דיסציפלין,טרא-
גען אריבער מיט אגרויסער זעלבסטפערשטענדליכקייט איב׳ם דרך=ארץ פאר׳ן געזעץ און ניטט
ארויסקלערענדיג אין די מארנע דרכים פון אתאפערדיגער ביוראקראטיע.

אראבער דאגעגען האבען זיך דאס אלץ - איינגעשפארט. זיי האבען פשוט געסטראשעט,אז זיי
וועלען יעדען אראבער,וואס וועט ארויסנעהמען אזא ערלויבעניש - דערשיסען. קורץ און קלאר.

האט קיין אראבער קיין מיליטער=פאס ניט ארויסגענומען,ס׳איז גארניט געקומען דערצו,
מען זאל אונטערזוכען,ווער פון די טעראריסטען ס׳פאהרט און ווער ניט,און בטילא האט מען
אזוי ארום אויך קיינעם ניט געקענט פערהאלטען.

און די אראבישע עקשנות איז געגאנגען נאך ווייטער: ווער ס׳מוז פארטפאהרען,זאל ער
אפילו זיין דער רייכסטער,צו יעדען קאמפארט צוגעוואוינטער אראבער - בעגנוגט ער זיך מיט
אקעמעל,מיט פערד=וועגענער און שלעפט זיך גאנצען טאג אויף אדיליזשאנס פון יפו קיין
ירושלים,ווייל - אויף אויטאס מעג מען פאהרען אויך אהן מיליטער=פאס...

- / -

עס איז קלאר:

אגעזעץ קען האבען אוויפיקונג נאר דארטען,וואו דער גאנצער ציבור אין אלגעמיין האט
דרך=ארץ פאר׳ן געזעץ,און ספעציעלע פעראורדנונגען איזאלירען די פערברעכער. וואו אבער דער
גאנצער ציבור געציהט זיך מיט ביטול צום געזעץ,דעקט ער די פערברעכער.

די אראבישע בעפעלקערונג אזוי ווי זי איז היינט,האט ניט קיין שום אטורנג פאר דער
מאכט. זענען געווען אראבער פערזענליך פעראינטערעסירט אין דער אויפהאלטונג פון דער ענג-
לישער אויטאריטעט. - האבען זיי געמוזט עבטלויפען פאר׳ן אינערליכען אראבישען טעראר. זיי
געפינען זיך - 25 טויזענד נפשות - אין דער עמיגראציע אין די שכנות׳דיגע און זאגאר אין
אייראפעאישע לענדער.

און ס׳איז אינטערעסאנט,אמאל צו פערגלייכען די לאגע: אראבער זענען אנטלאפען פון דא-
נען אין די טויזענדער,אידען קדך - קיין איינע ניט,פערקעהרט זיי זענען צוגעקומען,
בערך 30 טויזענד,פאר דער צייט פון די אונרוהען. אראבישע שטעדט זענען דורך די ענג-
לענדער גאנץ אפיציעל פערלאזט געוואוען,ערשט לעצטענס נעהמט מען זיי צוריק איין און

שעמט זיך ניט אפילו צו מעלדן, אז מען האט "עראבערט באר-שבע". למשל. אידן דאגעגן, האבן קיין איין מינוט נישט אין גאנצן לאנד ניט פערלאזן פאר דער צייט פון די אונרוהען.

ס'הייסט: דער אומגעזעצליכער צעריסען אראבער און ענגלענדער איז אבגעגעבן־טייטיגער. ניט דער ענגלענדער שפירט זיך זיכער אין א'אראבישער שטאט, ניט דער אראבער, וואס וואלט אפילו געוואלט זיך שטעלן אונטער'ן שוץ פון די ענגלענדער און צוזאמענארבעטן מיט זיי - געטרויט זיי, קען זיי אבגעטרייען דעם שוץ איבער זיין לעבן.

דאגעגן אידן - פערלאזן זיך אויפ'ן ענגלענדער ווי אויף א פאקטאר, וואס האלט אויף די מאכט און די מעגליכקייט פאר דער ענטוויקלונג פון דער אידישער נאציאנאלער היים. יעדער איד גלויבט דערין, אז דער ענגלענדער באהערשט דאס לאנד און ער אריענטירט זיך דערויף אין זיינע אלע טהאטען.

שטעהן אידן גדולדיג אין אנגבעק און ווארטען אויף זייערע מיליטער-פעטער, בעת ביי אראבער זענען די דאזיגע ענגלישע אמטען פולשטענדיג בעטעפטיגונגלאז...

- / -

פאהרט מען הייגט, - אויב מען האט שוין יא דעם פאס - גאנץ גיך אויף די שאסעען פון ארץ-ישראל. אקלייבער פערקעהר. ניטא קיין אראבישע אויטאס. ס'קען זיך דוכטען. גלייך ס'וואלטן אינגאנצן אין לאנד קיין אראבער ניט געלעבט.

באין ברירה, ניט האבענדיג קיין אנדערע פאסאזשירען, פערהאלטן די ענגלישע סאל-דאטען די - אידען. אלע פיערטעל-שעה בעט מען אדרעס פון אויטא, קאנטראלירט, גענעגט ארב-טער אביסעל, הייסט פאהרען ווייטער. בעפינען, באמיגליך, געפינט מען גארניט. אלע אידען זענען כשר'ע מענטשן.

און טאמער אמאל א ביענגלענדער בעת א קאנטראל פארט א'אנגעשטרענגט פנים און דוכט זיך, ער איז אביסעל אנגעצויגן, - איז עס ניט, חלילה, צוליעב אברוגז אויף די יעניגע, איבער וועמען ער פיהרט דורך זיין קאנטראל, נאר גיכער איבער די יעניגע, וואס באליק-טירען איהם, אינגאנצן איהם אזוי פולשטענדיג, אז נאט ווייס ער אליין שוין מעהר ניט נאך וואס ער איז דא אויפגעשטעלט געווארען...

אויף זונטאג, 4טען דעצעמבער

די וועגען פון ארץ=ישראל – אהן אראבער

ארויס אפעראָרדנונג אזא:

– ביינאכט איז איבגאנבצען נישטא קיין פערקעהר אין לאנד. פון זעקס אזייגער אן – ליידיג, פוסט, שטיל. נישט קיין אויטאס, נישט קיין וועגענער, נישט קיין פוס=וואנדערער. נישט אויף די שאסעען, נישט אויף די בארג=וועגען. און פאקט מען איינעם, ווערען קיין גרויסע צערעמאניעס נישט געמאכט און – מען שיסט.

איז ביי אידען אדורכגעגאנגען אדערלייכטערונג. מען האט אבגעעטעמט: ענדליך אשארפער מאסמיטעל. מעהר, הייסט עס, וועלען שוין ביינאכט קיין איבערפאלען אויף קיין אידישע קאלאניעס נישט קענען זיין. מעהר וועט מען ביינאכט קיין דראהטען פון טעלעפאן און עלעקטריציטעט נישט איבערשניידען, קיין באמבעס נישט ווארפען, קיין פלאנטאציעס נישט אויסרייסען, קיין הייזער נישט אונטערצינדען. איי – בייטאג? בייטאג זענען סיי=ווי קיין גרויסע ארגאניזירטע איבערפאלען קיינמאל נישט מעגליך געווען. אידישע וואך=פאסטענס האבען דערזעהן פונדערווייטענס, באנדעס קענען נישט דערנעהנטערן זיך צו ~~קיין אידישע~~ ישובים אין גרעסערע ~~פאחלן~~ גריפע און קליינצעלנע אטענטאטער האבען, נאטירליך, מורא.

זענען אדורך עטליכע וואכען און – מען האט זיך ענטטוישט. אמת, אביסעל שטילער געווארען, אבער פון אויפהערען איז נאך גאר ווייט. מען שיסט פונקט אזוי ווי פריהער ביינאכט, נאר איצט אביסעל מעהר אין דער נאהנט פון די שטעדט, אין די בערג. און וואס שייך די איבערפאלען אויף איינצעלנע פאסאנטען – קומען זיי איצט פאר בעגינען. פריהער איז די געפעהרליכסטע שעה געווען זעקס נאכמיטאג, בין=השמשות פארנאכט, – איז איצט די געפעהרליכסטע שעה געווארען זעקס אינדערפריה, בין=השמשות פארטאג. איינצעלנע מילך=הענדלער, גרינווארג=סוחרים, ארבעטער אויפ'ן וועג צום פעלד פאלען אלס קרבנות כמעט אין דערזעלבער צאהל וואס פריהער.

– / –

איז ארויס אצווייטע פעראָרדנונג:

– אויף בייטאג טארען ~~די שאסעען מיט קיין~~ אויטאס נישט פאהרען, סיידען לויט אספעציעלער ערלויבעניש פון מיליטער. קיינער נישט, ווער עס זאל נישט זיין. און מיליטער וועט געבען פעסער נאר פאר נויטיגע נסיעות, וועט אונטערזוכען יעדען פאל פאר זיך, וועט פאדערן רעקאמאנדאציעס פון פאליציי, פון דיסטריקט=קאמיסאריאט און נאך. צומאל קיין בענזין וועט מען די שאפערען נישט פערקויפען אהן דעם.

האבען אידען פריש האפנונג געשעפט: ס'הייסט, ~~האבען די געזאגט~~, אז מעהר וועלען קיין טעראריסטען בכלל זיך נישט געפינען אויף די וועגען, נישט קענען ריהרען זיך פון די ערטער. אוממעגליך, צו טראנספארטירען וואפען, צו איבערשיקען באנדיטען און באנדיטען=אפיצירען פון איין ארט אויפ'ן צווייטען, סיגנאליזירען דאס אנקומען פון מיליטער, ענטלויפען, בעהאלטען זיך. די וועגען וועלען שוין אלזא פון איצט אן זיין זיכערע. ~~מעהר וועט קיין סכנה נישט זיין צו פאהרען פון תל-אביב קיין ירושלים אדער חיפה~~.

נאך עס זענען אדורך עטליכע וואכען און הגם ס'איז ווידער אמאל מיט אסך מעהר שטיל געווארען, איז עס דאך פון אבשטעלען דעם טערארא נאך גאנץ ווייט. ס'פאלען שוין נישט אזויפיל קרבנות אויף די וועגען, אבער דאך געהט כמעט נישט אדורך קיין איין טאג אהן אשוידערן רעהמעל אין די צייטונגען. און די מארדען געשעהן ווייט נישט אלע אין די געמישטע שטעדט, אין ~~דער נאהנטער אדער~~ יענע קרייזען, אויף וועלכע די נייע רעגולאמינען זענען נישט חל. ניין, אויך דארטען, וואו די נייע פעראָרדנונגען האבען געדארפט צוריקשטעלען די פולשטענדיגע זיכערקייט – בעשעהן נאך אלץ איבערפאלען.

און דער עיקר: טאגטעגליך און נאכטנעכטליך, באזוי געבען איבער אידישע מומחים דערויף – ווערען אריינגעפיהרט וואפען קיין ארץ=ישראל. הגם יעדער שאפער ווערט קאנטראלירט פאר'ן פאהרען און בעת'ן פאהרען. הגם קיין איין פאסאזשיר קען אין קיין אויטא אהן אספעציעלער ערלויבעניש, אהן אבעזונדערער אונטערזוכונג זיך נישט איינזעצען.

– / –

עס איז די טבע פון אזעלכע פעראָרדנונגען, אַז זיי זענען חל קודם כל אויף די יעניגע, וועמען מען מיינט - נישט.

גרייזגרויע אַלטע אידען, וואָס ווילען פאָהרען פון תל=אביב צום כותל=מערבי אָדער צו דער מאַמע רחל׳ס קבר - זיי ריהרען זיך נישט אָהן דער ספּעציעלער "ערלויבעניש פון גענעראַל=קאָמאַנדיר פון די טרופּען=כוחות פון זיין מאַיעסטעט אין פּאַלעסטינא". יונגע בחורים אין אַקבוצה, וואָס דאַרפען אין שטאָדט זיך משתדל זיין וועגען אַסערטיפיקאַט פאַר אַנ׳אומגליקליכען דייטשען קרוב - זיי נעהמען פריהער אַרויס אַ פּאַס.

און ס׳קומט וויט נישט אָן גרינג. פריהער דאַרף מען אָוועקגעהן ערגעץ נעהמען אַ פאָרמולאַר, דאַן דאַרף מען דערמיט אָוועק אין פּאָליציי=סטאַציע פון קוואַרטאַל. דאַרטען ווערט בעשטעטיגט, אַז מען וואוינט דאָ און דאַרטען, און ס׳ווערט אונטערגעשטעלט צו מען דאַרף און מעג אַרויספאָהרען. און ערשט פּאָליציי=סטאַציע פון קוואַרטאַל בע-שטעטיגט עס, - געהט עס אָוועק אין פּאָליציי=צענטער.

דאַרטען שטעהט מען אין אַלאַנגער שורה, ביז וואַנען מען קומט צו צום העכערען פּאָליציי=אָפיציר און מען דערלאַנגט איהם ווידער די פּאַפּירען און ער דאַרף ווידער אויספרעגען און בעשטעטיגען. ס׳געדויערט. מען מוז קומען דעם אַנדערען טאָג, און מען אַפּאָפיר מיט אַבילד און אַנ׳אונטערשריפט פון פּאָליציי, אַז מען איז כשר בדרך כלל. אָבער צו פאָהרען עס נאָך נישט.

דערנאָך נעהמט מען געהן צום דיסטריקט=קאָמיסאַר קריגען אַזוינס פאָרמולאַר. דער-מיט לאָזט מען זיך צו אַנ׳אַדוואָקאַט אָדער אַנ׳אַנדער בעגלויביגטען מענש, בעשטעטיגען, אַז מען איז דער און דער, די פאָטאָגראַפיע איז ריכטיג, די חתימה איז אין אָרדנונג און אַזוי ווייטער. און דערמיט געהט מען אַרויסבעקומען אַנ׳אַלגעמיינעם אידענטיטעט=פּאַס. ווידער אַלאַנגער אַגאַנעק, ווידער אײדער מען קומט אָן, ווידער פאָטאָגראַ-פיעס, מעסטען די גרויס, פעסטשטעלען די פּערזאָנאַליען און ווידער - קום צו געהן מאָר-גען. דאַן ענדליך בעקומט מען אַרויס דעם אידענטיטעט=פּאַפּיר. אָבער ביי פאָהרען האַלט עס נאָך נישט.

וואָרום ערשט ווען מען שטעלט זיך אָוועק פונדאַסניי אין אַנ׳ענדלאָזען אַגאַנעק און מען האַלט שוין די אַלע פּאַפּירען ברוך=השם אין האַנט - ערשט דאַמאָלסט קומט מען אָן צום אמת׳ען בעל=הבית, צום מיליטער. ביז איצט האָט מען געהאַט צו טהון מיט אידען און ערשט די ענגלענדער געבען אויפ׳ן סמך פון דעם אידענטיטעט=פּאַס און פון פּאָליציי=רעקאָמאַנדאַציע אַרויס די ערלויבעניש צו פאָהרען. און נישט יעדען איינעם געבען זיי אַרויס צו פאָהרען אומעטום. נאָר וואו ס׳איז אונבעדינגט נויטיג און ווידער אַמאָל נאָך אַלאַנגער פּראָצעדור.

אַלץ, נאַטירליך, איז שרעקליך דעצענטראַליזירט. זאַכען, וואָס וואָלטען געקענט ווערען ערלעדיגט אויף איין אָרט, זענען צעזייהט איבער דער גאַנצער שטאָדט. און האָט מען דאָ געענדיגט, קומט מען, ווי דער שטייגער, אויפ׳ן צווייטען אמט און געפינט עס - פערמאַכט. און קומט מען אויפ׳ן אַנדערען טאָג און דערוואַרט זיך ענדליך - ווערט די ביטע אָנגענומען אָבער נאָך ווייט נישט ערלעדיגט און מען דאַרף קומען נאָכאַמאָל. און אַלץ שלאָגען אידען איבער מיט אַרויסגעדרעהטער רוח און דיסציפּלין. אַגאַנצער ייִד געוואָרען אַרום די אַמטען: פאָטאָגראַפען דרעהען זיך, אַקאָפּעע=הויז לייזט, איינ-לעך שטעהן פאַר עטליכע גראָשענס אין דער שורה, ווער ס׳האָט זיך בעזאָרגט מיט אַ-שטוהל, ווער ס׳לייענט בעת מעשה איבער גאַנצע ראָמאַנען, אָבער - רוהיג, שטיל, פרום. אַגרויסעך זעלבסטפערשטענדליכקייט איינ׳ם דרך=ארץ פאַר׳ן געזעץ און נישט אַריינקלערענדיג אין די מאָדנע דרכים פון אַהאַפּעדיגער ביוראָקראַטיע.

אַראָבער דאַגעגען האָבען זיך דאָס אַלץ איינגעשפּאַרט. זיי האָבען פּשוט צו דולסטען נע-טען, אַז זיי ווילען יעדען אַראַבער, וואָס וועט אַרויסנעהמען אַזאַ ערלויבעניש - דער-שיסען. קורץ און קלאָר.

האָט קיין אַראַבער קיין מיליטער=פּאַס נישט אַרויסגענומען, ס׳איז גאַרנישט געקומען דערצו, מען זאָל אונטערזוכען, ווער פון די טעראָריסטען ס׳פאָהרט און ווער נישט, און במילא האָט מען אַזוי אַרום אויך קיינעם נישט געקענט פערהאַלטען.

און די אַראַבישע עקשנות איז געגאַנגען נאָך ווייטער: ווער ס׳מוז פאָרט פאָהרען, זאָל ער אפילו זיין דער רייכסטער, צו יעדען קאָמפאָרט צוגעוואוינטער אַראַבער - בע-נוצט ער זיך מיט אַקעמעל, מיט פערד=וועגענער און שלעפּט זיך אַגאַנצען טאָג אויף אַ דיליזשאַנס פון יפו קיין ירושלים, ווייל - אויף אָוטאָס מעג מען פאָהרען אויך אָהן אַמיליטער=פּאַס...

עס איז קלאר:
אגעזעץ קען האבען אווירקונג נאר דארטען, וואו עס ווערט געאכט. וואו דער גאנ-
צער ציבור אין אלגעמיין האט דרך=ארץ פאר'ן געזעץ, קענען ספעציעלע פעראדנונגען
איזאלירען די פערברעכער. וואו אבער דער גאנצער ציבור בעציהט זיך מיט ביטול צום
געזעץ, דעקט ער, ווילענדיג און נישט ווילענדיג, די פערברעכער.

די אראבישע בעפעלקערונג אזוי ווי זי איז היינט, האט נישט קיין שום בעציהונג
צו דרך=ארץ פאר דער מאכט. עס זענען געווען, מען שאצט בערך 25 טויזענד אראבער
אינטעליגענט, וואס זענען געווען פעראינטערעסירט פערזענליך אין דער אויפהאלטונג פון
דער ענגלישער אויטאריטעט, און במילא אויך פון דער רוה. זיי האבען געמוזט ענטלויפען
פאר'ן איבערליכען אראבישען טערער. זיי געפינען זיך - 25 טויזענד נפשות - אין דער
עמיגראציע אין די שכנות'דיגע און זאגאר אין אייראפעאישע לענדער.

און ס'איז אינטערעסאנט, אמאל צו פערגלייכען די לאגע: אראבער זענען ענטלאפען
פון דאנען אין די טויזענדער, אידען - קיין איינער נישט, פערקעהרט זיי זענען צוגע-
קומען, בערך 30 טויזענד, פאר דער צייט פון די אונרוהען. אראבישע שטעדט זענען דורך
די ענגלענדער גאנץ אפיציעל פערלאזט געווארען, ערשט לעצטענס נעהמט מען זיי צוריק
איין און שעהמט זיך נישט אפען צו מעלדען, אז מען האט "ערא בערט באר=שבע", למשל.
אידען, דאגעגען, האבען קיין איין פונקט כמעט אין גאנצען לאנד נישט פערלאזען פאר
דער צייט פון די אונרוהען.

ס'הייסט: דער אומצוטרוי צווישען אראבער און ענגלענדער איז אגעגענזייטיגער, און
אבערפלעכליכער. נישט דער ענגלענדער שפירט זיך זיכער אין אנ'אראבישער שטאדט, נישט
דער אראבער, וואס וואלט אפילו געוואלט זיך שטעלען אונטער'ן שוץ פון די ענגלענדער
און צוזאמענארבעטען מיט זיי - געטרויט זיי, קען זיי אנגעטרויען דעם שוץ איבער
זיין לעבען.

דאגעגען אידען - פערלאזען זיך אויף'ן ענגלענדער ווי אויף אפאקטאר, וואס האלט
אויף די מאכט און די מעגליכקייט פאר דער ענטוויקלונג פון דער אידישער נאציאנאלער
היים. דער איד גלויבט דערין, אז דער ענגלענדער בעהערשט דאס לאנד און ער אריענטירט
זיך אין זיינע אלע טהאטען דערויף.

און מען וואלט נאך געדארפט פערגלייכען די גענויע שטאטיסטיק אין אגאנצען
אידען, וואס ווארטען אויף זייערע מיליטער=פעסער, פולשטענדיג בעשעפטיגט ענגלאנד...
מיליטער=אמטען אין אראבישע שטעדט, בכדי בילליגער צו שפירען דעם אונטערשיעד פון דער
ענגלישער אויטאריטעט צווישען אידען און צווישען - אראבער.

- / -

פאהרט מען היינט, - אויב מען האט שוין יא דעם פאס - גאנץ גיך אויף די שאסעען
פון ארץ=ישראל. אקליינער פערקעהר. נישטא קיין אראבישע אויטאס.

אראבער [illegible] - [illegible] קען זיך
דוכטען, גלייך די אראבער וואלטען איינגאנצען אין לאנד נישט געלעבט.

באין ברירה, נישט האבענדיג קיין אנדערע פאסאזשירען, פערהאלטען די ענגלישע
סאלדאטען די - אידען. אלע פיערטעל=שעה בעט מען ארויס פון אויטא,
קאנטראלירט [illegible], געגעבען אונטער אביסעל, הייסט פאהרען ווייטער. געפינען, נא-
טירליך, געפינט מען גארנישט. אלע אידען זענען כשר'ע מענשען.

און מאכט אמאל אנ'ענגלענדער בעת אקאנטראל פארט אנ'אנגעשטרענגט פנים און דוכט
זיך, ער איז אביסעל [illegible], - איז עס נישט, חלילה, צוליעב די לעגיגע, איבער
וועמען ער פיהרט דורך זיין קאנטראל, נאר גיכער ווייל [illegible]
די אראבער, איגנארירען איהם אזוי, אז ער [illegible]
נישט, נאך וואס ער איז דא ארויסגעשטעלט געווארען...

אויף פרייטאג,8טען דעצעמבער   דר. עזריאל קארלעבאך:

א י ע ר ס ע ר ט י פ י ק א ט

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

/א בריעף קיין דייטשלאנד /

בעטסט מיך, ליעבער פריינד, איך זאל דיר שיקן א סערטיפיקאט. און, פרעגסט דו, וואס איז דאס אזעלכעס - א סערטיפיקאט? -

האסט עס, אלזא, נישט געוואוסט. געהערט רעדן וועגן דעם, נאטירליך, פארשטאנען זיין בעדייט, אבער מעהר גענויער דערמיט זיך נישט אינטערעסירט. ביז - מען האט דיר, דיין טאטע און מאמע, דיין ברודער און שוועסטער, פון שטוב ארויסגעשלעפט, אין באן אריינגעשלידערט, בערויבט, געשלאגען, אין תפיסה איינגעזעצט. איצט טעלעגראפירסט דו, שרייבסט, שרייסט - א סערטיפיקאט.

א סערטיפיקאט, מיין פריינד, איז א׳ ענגלישע ווארט. בעשטעטיגונג איז דערפון דער טייטש. יעדעס שטיקעל פאפיר אין ענגלאנד, איינגענטליך, הייסט אזוי. ווייל אלעדינג, וואס איז אמט-ליך, הויבט זיך אן מיט דער פארמולא: "דיס איז" - דאס איז - "טו סערטיפיי" - כדי צו בעשטעטיגען...

נאר אויב דו פרעגסט מיך, וואס פאר א שייכות דאס האט מיט ד י ר , - איז מיר באמת שווער, דיר צו ענטפערן. ווייל די רעכט, זעהסט דו, פארשטעה איך פון אליין אויך נישט.

וואס איז דא פארהאן וואס צו בעשטעטיגען? - אז דו ביסט א׳ איד? - צו איז דערויף נישט גענוג בעשטעטיגונג דיין פנים, דיין בליק, דיינע אין קייטען געשמידטע הענט, דיינע בעשפייגענע קליידער? - צו שטעהן נישט מיליאנען לאפיטוטען ארום דיר און טייטלען מיט׳ן פינגער און שרייען און וויאגן און בורטשען: איד, איד, איד - - ווירקליך נישט צו בעגעהמען נאך וואס מען דערויף נאך א פאפיר.

אדער "דאס איז כדי צו בעשטעטיגען", אז ארץ-ישראל איז דיין לאנד, דיין היים, דיין אדרעס, דער איינציגער וואס דו האסט? - ווער ווייס עס נישט? - אומגעארי׳ן היינטיגע צייטען ווייסען נישט וואו אונגארן איז, טשעכען, וואו שטייען ליגט, עס האט נאך מיט קנאפע צוויי דורות צוריק קיינער נישט געוואוסט, וואו אויף דער מאפע ס׳געפינט זיך אדייטשלאנד און וואס דאס איז אדייטש, אבער - ארץ-ישראל? - זינט מענשען געדענקען, זינט לענדער ווערען פערצייכענט און פעלקער האבען נעמען איז אין ערגעץ קיין קינד אין וויעג נישט געלעגען, קיין אינגעל אין שול נישט געגאנגען, קיין זקן אין קאפיטאל נישט געזונגען, וואס האט נישט געוואוסט און בעהערט בסדר אין ליעדער און מעשיות אז - דו, איד, ביסט פון ארץ-ישראל און ארץ-ישראל איז פון דיר.

דערויף ארויסנעהמען א פאפיר פון א סעקרעטאר אין א קאנסולאט? - ד א ס "בעשטעטיגען"? - ס׳לעגט זיך נישט אויפ׳ן שכל.

- / -

אמאל, דאס איז אמת, האבען אזעלכע פאפירען געדינט נישט אלס א בעשטעטיגונג. נאר גי-כער אלס א - לעגיטימאציע, דאס מען וויל פאהרען, איז גרייט צו פאהרען און דער עיקר, אז מען האט א ר ע כ ט צו פאהרען. ווייל אין יענע צייטען זענען זיי נאך געווען אידענטיש - רעכט און פאפיר. אויסגעשריבענע, אונטערגעשריבענע זאכען זענען געווען פאקטען, שטארקע פאקטען, פאר וועלכע די ווירקליכקייט האט זיך דורך-ארץ׳דיגע געבויגען. און דאס ר ע כ ט אגעדרוקטע זאך צו טהון איז געווען דער ערשטער בעדינג, איידער מען איז נאר צוגעטרעטען זי צו טהון.

אויך איז עס, ווי דו געדענקסט נאך אפשר, געווען אזוי, אז ביי איין געוויסער מאכט איין איינטשאבען איז דאס רעכט אין האנט געלעגען אזוי ווי, אטשייגער, אגרויסע סומע געלד ביי א נדבן. זי האט צעטיילט דאס ברייטע רעכט אויף קליינע רעכטעלעך, פריווילעגיעס, ליצענצען. אליין אויף דער אומבעגרענעצטקייט פון איהר מאכט מוותר געווען און זי צעשאנ-קען צווישען גרויסע פריינד, אויסער ליים, גלאט בצרכים. "ערלויבענישען" האט מען געדרוקט די קליינע קופערנע מטבעות, וואס מען האט דעם איינצעלנעם יחיד צוגעווארפען פון דעם ריעזי-גען מיליאנונגען אוצר "רעכט".

און הגם, אין תוך, איז דאך דאס געווען א נדבה און נישט מעהר - דאך האט יעדער איינער ווי דער טשיינער, וואס האט נאר אזא בילינע קאפיקע געהאט געקריגען צוגעשיילט, זיך פארא גאנצען גביר געהאלטען, א שותף אין׳ם גרויסען אוצר פון רעכט און מאכט, א מיטבעזי-צער, א בעל-הבית, א - בעל׳ער מענש. און איז ניחם א בעלעוולה געשעהן, האט ער זיך שטארק אנגעשלידערט, זיין פאפירעל, זיין ליצענץ, זיין "בעשטעטיגונג" פון גרויס-קעניגע ארויסגענאפט און אנגע-רופען: נאט, זעהט מיט דעם רעכט האב איך צו טהון! און זאגאר קעניגליכע פלעגען דאן זיך

איבערשרעקן, בעטן ענטשולדיגן און זיך צוריקציִען.

נאר דאס אלץ, ווייסטו דו דאך, זענען מעשׂיות פון פארצייטנס. היינט איז שוין יענע אינ=סטאנץ וואס האט אמאל אזוי אונדערשעפּליך פיל רעכט געהאט, אליין באנקראטירט. זי האט איהר גאנץ פארמעגן, טיילווייז צוליעב בטלנות, טיילווייז אין גאר נישע מינכענער שפעקולאציעס פארלוירן, א יורד, אליין אריטען, וואס בעט פּריווילעגיעס און קריגט זיי נישט. און בכלל אדעקט קיינער שוין פאר קיין ליצענצן און שטעהן געדרוקטע הכשרים זיך נישט איבער.

מעהר גלויבט נישט שוין אויך נישט דאס פאפיר און דאס רעכט פאר'ן שאפען פון אפאקס. מען האט איבערגעדרעהט דעם סדר: פריהער שאפט מען דעם פאקט און דערנאך ווערט דער פאקט אין אפיציעל פאפיר אנערקענט אלס דאס - רעכט.

לייען צייטונגען, הער ראדיא, גיב אקוק אין אטלאס - וועסטו דו עס זעהן.

- / -

אויב דו פרעגסט מיך דעריבער, וואס ס'איז אזעלכעס ה י נ ט י ג ע צ יי ט ע ן דער סערטיפיקאט, וואס גיט א רעכט צו קומען קיין ארץ=ישראל, - האב איך פאר דיר נישט קיין אנ=דער ענטפער, נאר דאס:

- דיין אויסגעביילטער רוקען איז דיין סערטיפיקאט. דיין צעמזיקטע פנים, דיין געקייטע האנט, דיין צעריסען קלייד. די אומשולדיגע ערפה'לעך אויף דיינע אויגן זענען דיין וויזא, די טרעהרען פון דיין פרוי, דאס געשריי פון דיין געקנעכטן ברודער. דיין צעראבעוועטע גע=וועלב אין דיין פאס, דיין צעבראכען מעבעל, דיין פארברענטע הויז.

דיין לעגיטימאציע זענען די ארעסט=בעפעהלען פון דער געסטאפא, די קאנפיסקאציע=צירקו=לארען פון גענעראל געהרינג, די טויטען=בעשיינונגען פון דער היטלער=יוגענד. ס'לעגי=טימירען אונז די חורבות פון אונזער לעבען. די רויכיגע רעשטלעך פון אונזערע בתי=מדרש, די צעריסענע פארמעטען פון אונזערע ספרי=תורה, די צעריבענע שטיינער פון אונזערע קהל'שע בנינים. ס'לעגיטימירען אונז די פון זינען אראבגעגאנגענע ווייבער אין די נאכטן, די בלינ=דע, וואס בלאנדזשען אין די וועלדער, די שטומע, וואס קריכן די גרעניצער איבער'ן קיינעמס=לאנד ביי די גרעניצן.

ס'שטעהט געשריבען ווער מיר זענען אין די געשוואלענע וואונדען אויף אונזערע קערפערס, אין די בליקעס פון אונזערע אויסגעטריקנטע ליפּען, אינ'ם טויט=שרעק פון אונזערע אוי=גען, אינ'ם ציטער אין אונזערע הענט. ס'איז פארצייכענט פון וואנען מיר קומען מיט די גו=מי=שטעמפּלען פון די בוליגאנעס, די ביקסען=שאסען פון די נודנע בעסטיעס, דעם קוילען=וואר=פער=ווידערקול איבער אונזערע קעפּ.

ס'איז אונטערגעחתמ'ט מיט בלוט. ס'טראגט דאטעס, היסטארישע, קיינמאל נישט פארגעסענע. ס'זענען געווען עדות הימעל און ערד, זיעבעציג פעלקער, גרויסע און קליינע, וואס זענען גע=שטאנען דערביי, געקוקט און געשוויגען.

און ס'בעשטעטיגען מיט שטאהל און אייזען פארמאכטע גרעניצען פון אלע ארדנטליכע שטאטען אז ערגעץ אנדערש א חוץ קיין ארץ=ישראל קענען מיר נישט גיין. ס'איז אונטערגעזיגעלט אין הונדערטער "אויסלענדער=געזעצען" פון צעהנדליגער פארלאמענטען, ס'איז דאריבער געווארען אנגעשטעמפּט און ס'איז אייביגשטימיג אנגענומען געווארען און פארצייכענט פאר די קומענדיגע דורות, - אז קיינער, קיינער וועט אונז נישט אריינלאזען, נאר ארץ=ישראל.

דאס, ליעבער פריינד, איז דיין סערטיפיקאט.

- / -

דערפאר, האסטו דו מורא, קען מען נישט פאהרען? -

אמת, דער יחיד - נישט. אבער אלע אינאיינעם, די הונדערטער=טויזענדער, די גאנצע גרויסע מאסע - יא, במילא יא.

נאר מוט. סיי=ווי - וואס האט איהר צו פארליערען? - נאר אויפגעהויבן זיך און גע=גאנגען אין איין גרויסער פראצעסיע. און געדרונגען ביי די גרעניצען די ווייזאס - געשטאנ=טע לייבער, צעשטערטע גייסטער, פארלאפענע אויגען, אנגעהאקטע הענט, אויסגעבראכענע פיס, - פאריתומ'טע קינדער, פארעלנטע מאמעס.

געשטעלט זיך, יציאת=מצרים'דיג, די צעהנדליגער טויזענדער אויפ'ן שליאך. געריכט איינער געבען צווייטען. קיין אנדער דאקומענט וועט איהר נישט האבען. און געגאנגען, וואו די אויגן טראגן, צום גרעניץ פון אמער'דיגען לאנד צו. און לעגיטימירט זיך מיט א יי ע ר סערטיפיקאט. און געבעטן נישט מעהר, ווי אדורכצוגעהן יענע לאנד, צו אסיף, קיין ארץ=ישראל צו. און ווען איהר זיך וואלגערן און ווען גאנצ' אייך וועלן צוריקיאגען און ווען דער גרעניץ זיך פאר אייך הייבט און מארנען זיך נישט עפענען - וואס מעהר איהר ווען זיין, וואס מעהר וועלן דאך מוזען איבערבלייבען. און וואס שטארקער איהר וועט וועלן, וואס גרינגער וועלן די גלגולים זיין.

צו מען דארף דערנאך אריינלאזן קיין ארץ=ישראל? - באשיידלעך: נאר מיט יענע סער-
טיפיקאטען פאר קאפיטאליסטען פון טויזענד פונט און מער, פאר מענטשען מיט אפאך אין האנט
און אנדערע קוואליפיקאציעס. זיי האבן זיך ארויסגעלאזט, ביסקע מער. אבער א י י ר ע
סערטיפיקאטען האבן זיך נאך גאט ב י ס ט ארויסגעלאזט. אך, וואלטען זיי אזוי ניטט
געווען, ווי זיי זאגען. און א י י ר ע קוואליפיקאציעס ווערען ניטט קוועסטיאנירט.
זיי ווייסט און מיר וועלען זעהן, צו ענגלישע קוילען=ווארפער וועלען זיך אפשטעלען אויף
ווייבער און קינדער פון היטלער=לאנד.

וואס צו טהון אין ארץ=ישראל? - צו קומען אין אויסגעשטרעקטע ברידערליכע ארימס
ארייון. צו ברענגען דאס לאנד מיט זיינע אויסבאלייבען. מיט קרבנות, אודאי, אבער אויך מיט - ברידער,
פאר ברידער, פאר זיך.

און לעגאליזירען? - לעגאליזירען וועט דיך די - געשיכטע, די היסטאריע פון דיין
פאלק.

אב'אוואנטורע? -

נאר פאר יעדען איינעם, וואס האט נאך געפעס=וואס צו פערלירען אין היטלער=לאנד, דער זאל
טאקי ניטט גיהן. אבער די איבעריגע? - וואס בעדייט פאר זיי - אוואנטורע?

- / -

די וואלטסט אויף אלעם גרייט געווען, שרייבסט דו, און איך זאל דיר אדרייסט, אמוס=
ווארט מיטגעבען אויף דיין וועג. איך האב געזוכט און - נאכט געקומען. איך האב געבלעט-
טערט אין אלטע ביכער - בלאס, מיין פריינד, שוואך און אקיבערשפיעלבלעך אקעגען דעם, וואס
איהר גהעט אדורך. איך האב געלייענט קראניקען פון די טטאניסטע ארויסגעטריבענע - אידישע
פאעטעט אקעגען די בריף, וואס קומען דא אן פון דייטשלאנד.

נאר עטליכע ווערטער, ביאליקס, עטליכע זאצען, טאלען מיר כסדר אין די אויערן, האמערען
מיר אין קאפ, געטרייבערן מיר די העבט, אפשר וועט גוט זיין, זיי זאלען אויך דיר אריין
אין די בלוטען. אט זענען זיי:

- "ניטט דערגאנגען, ניטט דערעסען, ניטט דערהארט און ניטט דערלעבט? - וואס זשע זארגט
איהר? - ווי די אדלערס הויבט זיך פלוצים אויף און שוועבט! איבער גאנצע בערג מיט צרות,
איבער ימים בויט און פיין, - טראגט זיך מיט פערמאגטע אויגען, זאל זיין דערטען, וואס
זאל זיין - - -

און:

- ניטט קיין טאטען, ניטט קיין מאמען, ניטט קיין גואל, ניטט קיין פריינד? - וואס זשע
ווארט איהר? - כל ישראל, אלע זענען ברידער היינט. אלע, אלע איינגעשלאסען אין איין גרוי-
סען פערטען רינג, איינגעשלאסען בערד און לאקען, שיך און זאקען אלט און יונג - - -

אדער:

- ניטט קיין יושר, ניטט קיין אמת, ניטט קיין רחמים, ניטט קיין דין? -, נו, איז וואס?
דאס רעדעל דרעהט זיך, אהן אציל און אהן אזין. קומט זשע, זייט אראד אין רעדעל, דרעהט זיך,
דרעהט זיך, נאך און נאך - אב פון וועג זאל יעדער גרענין, אב פון האלס זאל יעדער יאך, -
- -

הפקר, הפקר, אלץ איז הפקר,
ווי ס'איז הפקר אונזער בלוט.
א כפרה הונדערט וועלטען
פאר איין שעה פון זינד און מוט!